

Sydsidan

Ett informationsblad från Svenska Fjällklubben- Syd.

Juni Juli 2023

Redaktör: Johnny Nilsson. Mail: johnil@telia.com.

Glad sommar!

Så har vi fått in den goa värmen som bevisar att sommaren är här. Dags för en aktiv semester. Varför inte åka till fjälls? Det verkar bli allt populärare så det gäller att hitta de verkliga smultronställena. Och varför inte avsluta sommaren med en Fjällveckan i Katterjaure-stugan. Läs mer nedan.

Om du väljer att ta det lugnt i sommar och tänker mer på hängmattan än på vandrarkängorna kan vi bjuda på en intressant sommarläsning signerad Rolf Nielsen. Håll till godo.

Oavsett vad du väljer så ber styrelsen att tillönska alla SFK-sydare en fin och aktiv sommar.

Styrelsen sektion Syd 2023

Ordförande: Anders Holmgren. anders.holmgren55@gmail.com.

Vice ordförande och Redaktör: Johnny Nilsson. johnil@telia.com.

Sekreterare: Fredrik Fogelberg. fredrik.fogelberg@telia.com

Kassör: Torbjörn Nilsson. tobbeilund@telia.com.

Säkerhets- och medlemsfrågor: Jenny Lindström. levalivet-ji@outlook.com.

Suppelant. Jacob Sparre- jakobsparre26@gmail.com.

Nästa styrelsemöte:

21 augusti hos Anders Holmgren

Aktivitetskalender 2023

Datum	Aktivitet	Plats	Ansvarig
4–10 september.	Fjällvecka.	Katterjaure.	Johnny
14 oktober.	Vandra med styrelsen.	Romeleåsen.	Anders
11 november.	Fjällnavigering.	Söderåsen.	Jenny
3 december.	Adventskaffe.	Helsingborg.	Jakob

Information om höstens aktiviteter kommer i augustinumret av Syd-sidan.

Aktivitetsbanken

Här finns de idéer till aktiviteter som diskuteras inom styrelsen och här kan du också lämna dina förslag till aktiviteter genom att skicka ett mail till johnil@telia.com.

- En träff med utrustning som tema.
- En 2-dagars tur till Kosta-området i östra Småland.
- 2-dagars vandring på Store Mosse
- Föredrag om äldre fjällstugor.
- Vandring på Österlen från Haväng till Stenshuvud.

Store Mosse 3 – 4 juni

Tvådagarssturen till Store Mosse den 3 - 4 maj fick tyvärr inställas på grund av för få anmälda.

Fjällvecka 4 – 10 september

Varför inte avsluta sommaren med en fjällvecka i Katterjaurestugan tillsammans med goda fjällvänner. Gruppen som i september i höstas besökte stugan kan berätta om en riktig mysvecka där. Stugan är redan bokad och listan över intresserade har allt mer fyllts på. Men det finns plats för fler! Så tveka inte utan ta tillfället i akt och få en mysvecka i fjällen i början av september

När: Vecka 36 (4 – 10 september) 2023.

Var: Svenska Fjällklubbens stuga vid sjön Katterjaure.

Hur: Trevlig fjällvecka i goda vänners lag.

Information: För mer information kontakta Johnny Nilsson tel. 0706-25 58 90 eller mail johnil@telia.com.

Föranmälan: Icke bindande intresseanmälan emottas tacksamt till Johnny Nilsson tel. 0706-25 58 90 eller mail johnil@telia.com.

Nya medlemmar

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna till Svenska Fjällklubben och sektion Syd. Hoppas ni skall finna våra aktiviteter intressanta och välkomnar ert deltagande.

Henrik Westin, Växjö Erik Rynell, Malmö Malin Bosrup, Lund

Anna-Therese Olrik, Köpenhamn Christoffer Bangsgaard, Amager

Sommarläsning i Rolf Nielsens regi!

Här kommer Rolfs bidrag till intressant sommarläsning. Den handlar om ledarskap. Ett område som visar sig bli avgörande om expeditionen skall bli en framgång eller ett fiasko. Så luta dig nu bakåt i vilstolen eller inta en lämplig ställning i hängmattan och ta del av historiens vingslag signerade Rolf Nielsen.

Ledarskap under svåra omständigheter

- en jämförelse mellan de som var ledare för expeditioner som ville bli först att nå sydpolen.

Under åren 1900 -1915 gjordes flera försök att nå Sydpolen. De som kom först var norrmän under ledarskap av Roald Amundsen. Polen nåddes den 14 december 1911.

Det var förstås expeditioner med många män men ledarskapet, som den här artikeln handlar om, fördes av **Roald Amundsen**, **Robert Falcon Scott** (nådde polen den 17 januari 1912) som dessvärre aldrig kom hem igen och **Ernest Shackleton** som gjorde flera försök men aldrig nådde polen. Han blev ändå den främste och mest berömd för sitt enastående ledarskap.

*"För vetenskaplig upptäckt ge mig Scott;
för hastighet och effektivitet av färden, ge mig Amundsen;
men när katastrofen inträffar och allt hopp är ute,
gå ner på knä och be för Shackleton."*

– Antarktis upptäcktsresande, Sir Raymond Priestly

Frågan, som kan ställas, blir förstås varför Roald Amundsen, tillsammans med 4 norrmän lyckades så väl, kom först och utan skador (förutom de hemorrojder som Roald ådrog sig) och återvände välbehållna och hade gått upp i vikt, efter en snabb och effektiv färd på 260 mil över Antarktis frusna kontinent.

Robert Falcon Scott startade nästan samtidigt, 4 dagar senare, men kom till sydpolen den 17 januari 1912, en dryg månad efter norrmännen, men dog den 21 mars 1912,

tillsammans med sina 4 män, 18 km från en depå med alla förnödenheter som kunde räddat dem till livet. Ernest Shackleton gjorde fyra försök att nå sydpolen, men var klok nog att under sin andra och egna expedition, (Nimrod exp år 1907-1908), att vända 18 mil från polen, för att rädda sig och sina män från svält och kyla. Han sa vid hemkomsten till England och vid mötet med sin fru, ”bättre (komma hem som) en levande åsna än som ett dött lejon”.

Karaktärsbeskrivningar och jämförelser i expeditioners ledarskap och planering:

Roald Amundsen

Roald Amundsen, Ateljébild, 1910

Nordvästpassagen 1903-1906

Sydpolen 1910-1912

Roald Amundsen föddes den 16 juli 1872, och som ung pojke fick han en jordglob av sin far, sjökaptenen Jens Amundsen. Jordgloben hade två vita fläckar mitt emot varandra av ännu oupptäckt land. Som mycket ung bestämde sig Roald för att utforska de vita fläckarna i syd och i nord. Han tog emot och hyllade Nansen som firades av folket för sitt försök att nå nordpolen och sin expedition till Grönland. Med Nansen som förebild blev Roald ”besatt” av polarexpeditioner han själv ville företa och **drevs av egen motivation**.

Det var ingen som rekryterade honom, han ville själv söka äventyret. När modern dog lämnade han sina medicinska studier och utbildade sig till sjökaptenen. Han tog ”hyra” på ett sälfångstfartyg och fick en plats på Adrien de Gerlaches Belgica expedition till sydishavet. Expeditionen tvingades till oplanerad övervintring och Roald och Dr Frederick A Cook, räddade besättningen från skörbjugg. Han läste allt

som fanns skrivet om polarfärder, **planerade synnerligen väl, provade ut utrustning och förberedde allt in i minsta detalj.**

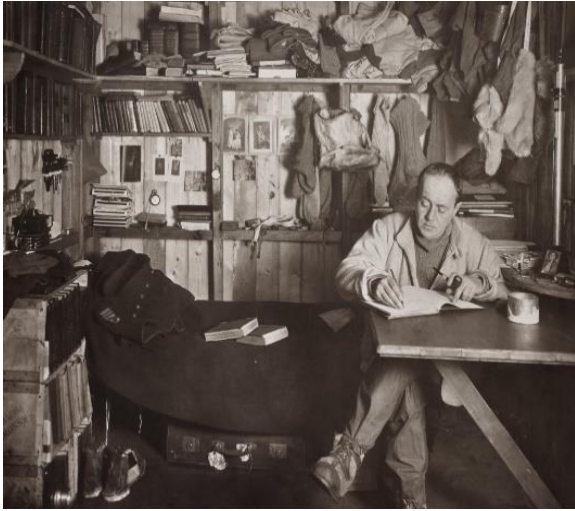
Han rustade för en genomsegling av Nordvästpassagen (den fanns ännu som oupptäckt farled) och rekryterade ett tåligt manskap med färdigheter som kunde behövas under en flerårig seglats i stormiga och frusna vatten. Med fartyget Gjöa 1903-1906 genomseglade han och hans manskap, som först i världen, Nordvästpassagen. Under ett år stannade Gjöa i en naturhamn och hade ett vänskapligt utbyte med Netsilik-eskimåer som lärda ut hur man klarar vinterfärder, mat och klär sig under stränga vintrar. Han och hans manskap lärde sig färd med slädhundar. Roald provade ut utrustning, bla att frysa fast en isskorpa på slädarnas medar. Med självupplevda färdigheter **och egen erfarenhet av färd på is och snö med slädar och med hundar som dragdjur** kunde han nu ta sig an den då ännu oupptäckta Sydpolen med det från Nansen inlånade fartyget Fram.

Expeditionen skulle färdas de 260 milen med fyra hundspanssdragna slädar. Våren innan färden mot sydpolen genomfördes, försågs sträckan på var 10 mil med en välutmärkt varde ("isblockshög") som innehöll all proviant för färden till och från polen. För att hitta varden påföljande polarsommar försågs den med fångstarmar dvs bambukäppar höger och vänster om varden, Varje bambukäpp kunde fånga upp polar-expeditionen med ett avstånd om en mils "miss" på vardera sidan om varden. Var de befann sig kunde avläsas på en märkning på den svarta vimpeln på varje bambukäpp. **Synnerligen välplanerat, tillsammans med en perfekt beräkning av proviant och bränsle och kläder.**

Men Roald hade också dåliga ledaregenskaper genom att han var **egensinnig och tålde inte kritik.** När väl färden mot polen skulle äga rum, gav Roald startorder alldeles för tidigt (ännu inte sommar på Antarktis). Expeditionsmedlemmen Hjalmar Johansen (som hade massor med erfarenhet från en köldslagen färd med Nansen) sade ifrån, och menade att det var alldeles för kallt och för tidigt att starta färden mot polen. Men Roald var ledaren och gav startorder.

Efter flera dagars färd mot syd blev kylan dem övermäktig och några draghundar dog. Roald gav tillslut order om en snabb återfärd och "var och en får nu färdas efter förmåga – det är bråttom". Presterud blev efter och tappade fart och var nära att duka under, men Hjalmar Johansen blev vid hans sida och tog hand om honom, under skidfärden åter mot Framheim. "Så här betar sig inte en bra ledare" dristade sig Hjalmar att påpeka för Roald när han bar in Presterud i stugans värme (basen Framheim). Roald, som inte tålde ett ifrågasättande av sitt ledarskap, uppfattade Hjalmars kritik som "myteri" och tog ifrån Hjalmar en plats i gruppen som skulle färdas mot polen. Han fick ett udda uppdrag när polgruppen färdades mot polen. När expeditionen kom till Tasmanien på väg hem med fartyget Fram, skickade Roald hem Hjalmar i förtid och avvisade honom från resten av expeditionen. Hemkommen blev Hjalmar Johansen så bedrövad (han var en av de mest meriterade, stark och hade räddat två personer från kölldöden) att han på en parkbänk i Oslo, sköt sig själv i sin förtvivlan. Dessvärre fanns andra exempel på att Roald inte tålde ifrågasättande av hans ledarskap.

Robert Falcon Scott

Robert Falcon Scott i sin bas

Terra Nova expeditionen 1910-1912

Robert Falcon Scott, född 6 juni 1868, var officer i den engelska flottan, men blev utan uppdrag då flottan omorganiserades. Royal Geographical Society, behövde en ledare för de sydpolsfärder som de avsåg genomföra i avsikt att placera en engelsk expedition som först på sydpolen. Det geografiska sällskapet gav Robert F Scott i uppdrag att leda engelska polarexpeditioner (Discovery 1901-1904 och Terra Nova expeditionen 1910-1912). Scotts meriter var hans officersgrad i flottan. Han hade aldrig sett snö före sitt första ledarskap i en expedition till polen. Han hade **ingen egen erfarenhet av polarfärder**. Han blev **utvald och beordrad men också smickrad över uppdraget**.

Det blev inte enkelt att dra sig ur och hävda sin otillräcklighet då även hans fru Kathleen uppmanade honom att tacka ja till uppdraget. Scott valde sitt manskap efter deras militära rang, vapenslag och befälsgrad. Roald valde sitt manskap efter kompetenser och det yrkeskunnande han behövde.

Scott valde sibiriska ponnyhästar som dragdjur och dessa dog av köld och deras mat (hö förstås) fick bäras med. Roalds hundar kunde efter hand reduceras (skjutas) och blev hundföda och mat till manskapet. Trist men nödvändigt ansåg Roald Amundsen. Scott ville inte använda draghundar (varken ville eller kunde hantera dessa) utan fäste sin tilltro till nykonstruerade motordrivna slädar (de första snöskotrarna). De var tre till antalet men fungerade inte i kylan och fick lämnas i början på polfärden.

Scott **planerade inte sin polfärd tillräckligt väl och stora brister fanns i planeringen pga av egen okunnighet om förhållanden i polartrakter**. Han märkte inte ut sina vardar tex och missade ett par vid sin återfärd. Maten var otillräckligt beräknad.

Hans ledarskap utgick från ordergivning. Livet i basen ägnades åt god mat och dryck. Roalds gäng testade utrustning och byggde om sina slädar och sydde om anoraker och skor medan Scott och hans manskap gav ut en liten tidning, roade sig och drack och åt gott, lite slarvigt uttryckt av förf.

Scott tålde inte heller ifrågasatt ledarskap och kom i konflikt med de som resonerade om alternativ till Scotts order. Hans bas placerades på fast mark (Framheim byggdes på shelfisen) invid Mc Murdorsundet och därmed blev Scotts färdväg 20 mil längre än Roalds.

När motorslädarna skar ihop och draghästarna dog, fick slädarna dras av manskap som gick till fots. Ingen kunde eller ville åka skidor, men skidor fanns och även en skidinstruktör (Tryggve Gran från Norge) hade rekryterats för att lära ut skidåkning vid basen – det blev inte tid för skidutbildning.

Scott färdades långsamt. Förfrusna fötter och sår som inte läktes i kylan gjorde att Scott förlorade manskap under återfärden. Polarpatrullen nådde inte fram till en stor proviantvarde – 18 km från sista (dödslägre) tältlägret. Scott med manskap dog i sitt tält den 21 mars 1912 när den antarktiska vintern blivit ett faktum.

Ernest Shackleton

Ernest Shackleton till höger.

Frank Wild, till vänster. Bitr exp ledare,

Tålmodets läger, 1916

Ernest Shackleton, föddes den 15 februari 1874 och dog den 5 januari 1922 i sin hytt på fartyget Quest under dess maskinreparation i Grytviken, Syd Georgien ön. Han var på väg med fartyget och sitt manskap på sin fjärde expedition i avsikt att till sist nå fram till sydpolen. Begravningsakten ägde rum i Montevideo, Uruguay, under stor hedersbetygelse med många statsmän närvarande. Han hade blivit världskänd pga av ett storartat ledarskap. Han nådde dock aldrig sydpolen, vilket han hela sitt liv ville nå fram till. På hans hustrus önskan och av sitt testamente, återfördes han till Grytviken och begravdes bland valfångstmäns gravar på den lilla begravningsplatsen, med huvudet mot syd. Några år senare fick hans ständige andreman, Frank Wild sin begravningsplats också på Grytviken. De hade följts åt under många av Shackletons polarfärder.

Shackletons polarerfarenhet fick han under tidigare expeditioner. Han var med på Scotts första expedition (Discovery 1901-1904) men blev sjuk under färden, vilket störde Scott som såg till att Shackleton skickades hem under viss förnedring. Detta glömde aldrig Shackleton. Han rustade en egen expedition, med fartyget Nimrod 1908 och var nära att nå sydpolen men tvingades vända vid 82 grader syd, 180 km från polen. Köld och matbrist tvingade polgruppen till reträtt. Det var då han fällde uttalandet vid hemkomsten "hellre hem som en levande åsna än som ett dött lejon".

Men sin stora berömmelse uppnådde han under den transantarktiska expeditionen 1914-1916. Avsikten var att med två fartyg från var sitt håll genomkorsa den Antarktiska kontinenten, passera sydpolen halvvägs. Med sitt fartyg Endurance och sitt manskap om 27 personer försökte han ta sig fram till den antarktiska kontinentens kant genom att segla in i Weddelhavet norr ifrån via en månad i hamn i Grytviken. Men Weddelhavet, sommaren 1915, blev så istäckt efter hand att Endurance frös fast och därefter följde med isens rörelse bort från kontinentens kant, där expeditionen skulle starta.

Endurance kör in i packisen den 11 december 1914 efter 6 dagar i Weddelhavet. Endurance fångas i isens grepp den 18 januari 1915 efter 1 månad och 13 dagars färd från Grytviken. Fartyget överges den 27 oktober 1915 efter 9 månaders drift med isens rörelse.

Ocean Camp etableras på isen den 1 november 1915. Nu delas sovsäckar ut till manskapet. Det fanns inte renskinnssovsäckar till alla utan säckar med sämre fyllning fanns till resten. En lottdragning ägde rum för fördelningen av sovsäckarna och Shackleton fuskade med sin lott så att någon annan skulle få hans bättre sovsäck och själv tog han en sämre. **Manskapets väl var hans ledstjärna i sitt ledarskap.**

Endurance sjunker den 21 november 1915, efter att fartyget under en knapp månad tryckts sönder under isens press (Fartyget har nyligen lokaliserats på botten av Weddelhavet i ett förvånansvärt gott skick) Tålamodets läger etableras på isen den 29 december. Efter 3 månader i lägret har isen fört lägret med strömmarna till iskanten och öppet vatten.

Livbåtarna packas och rors från iskanten den 9 april.
Elefantön nås efter 6 dagars rodd den 15 april 1916.

James Caird (en av livräddningsbåtarna vars reling höjts med flera bord av skicklig timmerman bland besättningen) lämnar Elefantön den 24 april med 6 mans besättning. Shackleton tar med sig i båten, den i manskapet som skapar viss oro med tjuriga attityder. **Allt för att underlätta för de som skulle bli kvar på ön.** Åter ett exempel på **hans omtanke om manskapets välbefinnande** så gott det gick. Efter 16 dagars seglats och 130 mil över öppet och stormigt vatten, och en osannolikt **skicklig navigering**, når den lilla båten med besättning Syd Georgien ön den 10 maj 1916. Efter 36 timmars vandring tvärs över ön och dess snöklädda toppar om 1.500 meter når Shackleton med tre följeslagare, Stromness valfångststation. Därifrån gjordes tre försök att hitta ett lämpligt fartyg för att kunna undsätta de kvarlämnade 22 männen på Elefantön.

Alla återfördes till England och Shackleton prisades och adlades för ett osjälviskt ledarskap med sitt manskaps bästa för ögonen.

Rolf
Nielsen

Fjällmiljö – Fjällkunskaper – Fjällupplevelser

www.fjallklubben.se